

© SHUTTERSTOCK.COM

Theorie en praktijk rond korteketenbrood

Is er potentieel op de regionale markt voor korteketenbrood geproduceerd met lokaal geteelde graansoorten? Deze vraag werd op de slotdag van het driejarige project 'Lokaal Brood' (HoGent) positief beantwoord en onderbouwd met vier praktijkvoorbeelden.

Bart Thoelen, projectmedewerker

Het onderzoek startte vanuit duidelijk afgelijnde basisprincipes voor regionale ketenontwikkeling. Zo lag de nadruk onder meer op zo weinig mogelijk tussenschakels. Ook een samenwerking tussen landbouwer, molenaar en bakker als partners in plaats van leveranciers was een uitgangspunt, en dit in een relatie op basis van vertrouwen,

transparantie, eerlijke prijszetting en respect. Om van hieruit te komen tot het uiteindelijke doel: het ontwikkelen van unieke broden van uitzonderlijke kwaliteit.

Potentieel en uitdagingen voor kwalitatieve bakgranen

Een selectie van graanrassen werd gemaakt op basis van bestaande weten-

schappelijke inzichten. Er werd gekozen voor rassen met een goede bakkwaliteit die zich lieten onderscheiden op verschillende criteria zoals hoge opbrengst, een onderscheidend kenmerk of een uitzonderlijk goede bakkwaliteit. Voor deze graanrassen werd op meerdere teeltlocaties in Vlaanderen opbrengst, ziektegevoeligheid en kwaliteitsparameters aan elkaar gekoppeld en met elkaar vergeleken. Ook eiwitkwaliteit en eiwithoeveelheid werden als parameter opgenomen in het onderzoek. De praktijktoets toonde dat verschillende onderzochte rassen een goede Z/E-waarde – de verhouding eiwitkwaliteit over eiwithoeveelheid – konden

koppelen aan een hoog opbrengstniveau. Een van de belangrijkste projectbevindingen was dan ook dat er potentieel zit in de teelt van kwalitatieve baktarwe in Vlaanderen. Oudere graanrassen lieten zich in de proefopstelling kenmerken door een lagere opbrengst en een hogere ziektegevoeligheid. De opbrengst, kwaliteit en oogstzekerheid van deze rassen lagen lager dan bij recente rassen.

Doorgedreven kostprijsberekening in het opzetten van regionale ketens

De focus op een doorgedreven kostprijsberekening in de keten is essentieel in het opzetten van regionale ketens rond nicheproducten. De verwachting dat de teeltkosten voor lokale bakgranen hoger zouden liggen dan voor voedertarwe werd ingelost. Zaai-zaad van baktarwe is in Vlaanderen immers minder courant beschikbaar, wat vaak resulteerde in een beperkte meerprijs en extra transportkosten ingeval van vermeerdering in het buitenland. Extra zwavelbemesting, en in sommige gevallen een extra N-bemesting via bladvoeding, brachten een hogere bemestingskost mee. Ook kosten die gepaard gaan met de bescherming tegen ziekten en plagen kwamen in de praktijktoets voor baktarwe hoger uit dan voor voedertarwe. Tot slot werd ook de vergoeding voor eigen arbeid per hectare graanteelt hoger ingeschat wegens de extra zorgen die de landbouwer aan de teelt moet besteden. Een meerprijs van 54 euro per ton zou een lage opbrengst (8 ton/ha) kunnen vergoeden. Een meerprijs van 46 euro

De winkelbediende speelt een essentiële rol in het vertellen van het korteketenverhaal.

per ton zou in het geval van een hoge opbrengst (9,5 ton/ha) kunnen volstaan om het uitgangspunt van een eerlijke prijszetting waar te maken. Het advies van de onderzoekers was om via elitetarwes, rassen gekenmerkt door een hoge opbrengst én een hoog eiwitgehalte, aan risicospreiding te doen.

Afwijkingen opvangen met vakmanschap in de bakkerij

Kwaliteitseisen van bakgraan worden in het reguliere circuit sterk gelinkt aan het broodvolume. Dit project ging verder en onderzocht de kwaliteit van bakgranen ook op eigenschappen van korrel, bloem, deeg en brood. De elitetarwesoorten in de proefopstelling bleken ook baktechnisch goed tot excellent te scoren. Landrassen, populatietarwes en speciale soorten werden als haalbaar ingeschat. De eigenschappen van bloem of meel weken af van de standaard. De bakwaardigheid van de baktarwe verschilde ook van seizoen tot seizoen. Deze afwijkingen werden door de bakker opgevangen door onder meer kneedtijden, kneedsnelheden, waterhoeveelheden en rijstijden aan te passen. Leertijd en stielkennis bleken een voorwaarde om lokale baktarwe succesvol tot een succesverhaal om te zetten in de bakkerij.

Betaalbaar verhaal met smaak

Uit het klantbevraging bleek dat de consument brood met een verhaal als lekkerder ervaart. Niet enkel de objectieve, maar ook de gepercipieerde smaak, bleek hierbij van belang. Een van de aanbevelingen was dan ook om het korteketenverhaal ook effectief uit te spelen bij verkoop van dit type broden. Het onderzoek wees bovendien uit dat de winkelbediende een essentiële rol speelt in het vertellen van dat verhaal. Een verrassende conclusie was dat een korteketenbrood niet noodzakelijk duur hoeft te zijn. Volgens de onderzoekers zou er voldoende ruimte zijn om naast

een hogere vergoeding voor de landbouwer ook andere meerkosten door te rekenen in de prijs. In berekening van een eerlijke verkoopprijs werd – volledig in lijn met de korte keten – het gangbare principe van *cost-plus pricing* voor prijsbepaling in het winkelschap vervangen door een hybridemodel met een sterkere focus op de directe kosten de verschillende schakels in de keten. Via marktonderzoek werd de betalingsbereidheid van de klant voor een korteketenbrood in kaart gebracht. Een van de bevindingen was dat boven op de toenmalige referentieprijs van 2,30 euro een meerprijs van 20 eurocent zou leiden tot een potentieel marktaandeel van 40%. Bij een meerprijs van 70 eurocent zou dat aandeel op 15% liggen. De praktijktoets bevestigde dat de korte keten enkel aanslaat indien heel het gamma een duurzaam, alternatief verhaal uitdraagt.

Engagement en coördinatie

Het project toont aan dat samenwerking in de keten op basis van grondstoffen kan werken. Volgens de deelnemers zit er bovendien nog groeipotentieel in een korteketenbrood. Een voldoende groot engagement bij de ketenactoren bleek een van de succesfactoren. De rol van een coördinator, die samenkomsten faciliteert en marketingtools aanreikt, bleek onder meer essentieel. ■

[Vanuit verschillende projecten zet Boerenbond in op ketenopbouw rond innovatieve producten, waaronder eiwitrijke gewassen. Heb jijzelf een innovatief idee? Geef het door via \[advies@boerenbond.be\]\(mailto:advies@boerenbond.be\).](#)

Steunpunt
KORTE KETEN

Steunpunt Korte Ketens is een initiatief van Ferm vzw met de steun van de Vlaamse overheid en de FOD Economie.